

การแสวงหาและการใช้สารสนเทศด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ ในโรงเรียนผู้สูงอายุ

ตำบลแม่กา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

พรพรรณ จันทรแดง¹

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการแสวงหาและการใช้สารสนเทศด้านสุขภาพของผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลแม่กา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา โดยมุ่งเน้นศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการแสวงหาและการใช้สารสนเทศ พฤติกรรมการเข้าถึงข้อมูลสุขภาพ ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคที่พบ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างนักเรียนผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุสองแห่ง รวม 120 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือหลัก

ผลการวิจัยพบว่า แหล่งข้อมูลที่ผู้สูงอายุเลือกใช้มากที่สุดคือบุคลากรทางการแพทย์ รองลงมาคือโทรทัศน์และครอบครัว หัวข้อข้อมูลสุขภาพที่ต้องการมากที่สุด ได้แก่ โรคทั่วไป การออกกำลังกาย และโภชนาการ ปัจจัยที่มีผลต่อการแสวงหาข้อมูล ได้แก่ ความสะดวกในการเข้าถึง ความน่าเชื่อถือของข้อมูล และการสนับสนุนจากครอบครัว ปัญหาหลักที่พบ ได้แก่ การขาดทักษะด้านเทคโนโลยี ความไม่แน่ใจในความน่าเชื่อถือของข้อมูล และปัญหาด้านการอ่าน/สายตา ข้อค้นพบนี้แสดงถึงความสำคัญของการพัฒนาวิธีส่งเสริมให้ผู้สูงอายุเข้าถึงสารสนเทศด้านสุขภาพได้ดีขึ้น โดยเฉพาะการเพิ่มทักษะด้านเทคโนโลยี การช่วยเหลือจากบุคลากรทางการแพทย์ และการสร้างแหล่งข้อมูลที่ใช้งานง่าย เพื่อลดข้อจำกัดต่างๆ และปรับปรุงคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุระยะยาว

คำสำคัญ: การแสวงหาสารสนเทศ, การใช้สารสนเทศ, สุขภาพผู้สูงอายุ, โรงเรียนผู้สูงอายุ

(Received: 23 January 2025; Revised: 20 March 2025; Accepted: 21 March 2025)

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประธานหลักสูตรนิเทศศาสตรบัณฑิต (การสื่อสารสื่อใหม่) คณะบริหารธุรกิจและนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา อีเมล: pjandaeng@gmail.com/ phomphan.ja@up.ac.th

**Health information seeking and utilization among elderly students at Mae Ka Elderly School,
Mueang District, Phayao Province**

Phornphan Jandaeng¹

Abstract

This research aims to study the health information-seeking and usage behaviors of elderly individuals at the Elderly School in Mae Ka Subdistrict, Mueang District, Phayao Province. The study focuses on factors influencing information-seeking, methods of accessing health information, and the challenges faced by the elderly. This quantitative research collected data from 120 elderly students in two elderly schools using questionnaires as the primary tool.

The findings reveal that the most preferred sources of health information among the elderly are medical professionals, followed by television and family members. The most frequently searched health topics include common diseases, exercise, and nutrition. Key factors influencing information-seeking behavior are accessibility, information reliability, and family support. The main challenges identified include a lack of digital literacy, uncertainty regarding information credibility, and vision-related reading difficulties. This finding demonstrates the importance of developing methods to improve elderly access to health information, particularly by enhancing technological skills, providing support from medical personnel, and creating easy-to-use information sources to reduce limitations and improve the long-term quality of life for older adults.

Keywords: Information-seeking, Information use, Elderly health, Elderly school

¹Asst. Prof. Dr., Chair of B. Comm. Arts Program (New Media Communication), School of Business and Communication Arts, University of Phayao

E-mail: pjandaeng@gmail.com/ phornphan.ja@up.ac.th

บทนำ

ณ วันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2567 ประเทศไทยมีประชากรทั้งหมด 65,951,210 คน โดยในจำนวนนี้เป็นผู้สูงอายุ (อายุ 60 ปีขึ้นไป) จำนวน 13,628,640 คน คิดเป็นร้อยละ 20.70 ของประชากรทั้งหมด ประเทศไทยได้ก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุเต็มรูปแบบ (Aged society) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2564 เมื่อสัดส่วนประชากรที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 20 ของประชากรทั้งหมด แนวโน้มนี้ยังคงดำเนินต่อไป โดยคาดว่าประเทศไทยจะเข้าสู่สังคมสูงอายุระดับสุดยอด (Super aged society) ซึ่งมีผู้สูงอายุมากกว่าร้อยละ 30 ในปี พ.ศ. 2576 (Department of provincial administration, 2024) การเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วของประชากรผู้สูงอายุตามโครงสร้างประชากรที่เปลี่ยนแปลงไปนี้ นำมาซึ่งความท้าทายในการพัฒนาสาธารณสุขและการส่งเสริมสุขภาพ เนื่องจากผู้สูงอายุมีความเสี่ยงต่อโรคภัยไข้เจ็บและต้องการการดูแลสุขภาพที่เหมาะสม

ปัจจุบันเป็นยุคที่ข้อมูลและสารสนเทศมีบทบาทสำคัญในทุกด้านของชีวิต โดยเฉพาะการเข้าถึงข้อมูลความรู้ด้านสุขภาพที่จำเป็นต่อการดูแลตนเอง การป้องกันโรค และการส่งเสริมสุขภาพ (Trainattawan et al., 2020) การแสวงหาและการใช้สารสนเทศด้านสุขภาพถือเป็นกระบวนการสำคัญที่จะช่วยให้ผู้สูงอายุมีความรู้ความเข้าใจในการดูแลสุขภาพเบื้องต้น ลดความเสี่ยงจากปัญหาสุขภาพ และส่งเสริมคุณภาพชีวิตของตนเอง การศึกษาที่ผ่านมาพบว่าผู้สูงอายุมีความต้องการสารสนเทศด้านสุขภาพที่หลากหลาย โดยเฉพาะข้อมูลเกี่ยวกับโรคที่พบบ่อย เช่น โรคหัวใจ โรคกระดูก โรคความดันโลหิต และโรคเบาหวาน (Boonchuay et al., 2020) ปัจจัยสำคัญที่กระตุ้นให้ผู้สูงอายุแสวงหาสารสนเทศด้านสุขภาพ ได้แก่ การตระหนักถึงปัญหาสุขภาพ การส่งเสริมคุณภาพชีวิต และการเพิ่มความมั่นใจในการดูแลรักษาโรค (Jaikaew, 2014) งานวิจัยของ Upatum (2016) พบว่าแหล่งสารสนเทศที่ผู้สูงอายุเชื่อถือมากที่สุดคือข้อมูลจากบุคลากรทางการแพทย์ สอดคล้องกับการศึกษาของ Hirakawa (2016) ที่พบว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่เลือกใช้ข้อมูลจากแพทย์และพยาบาลเป็นหลัก อย่างไรก็ตาม ผู้สูงอายุยังประสบปัญหาและอุปสรรคในการเข้าถึงและใช้สารสนเทศหลายประการ ทั้งด้านกายภาพ เช่น ปัญหาสายตา การเดินทาง และด้านทักษะการใช้เทคโนโลยี (Kaewsuan, 2022; Saraphon, 2018) รวมถึงปัญหาด้านค่าใช้จ่ายในการใช้อินเทอร์เน็ตและความไม่สะดวกในการเดินทางไปยังแหล่งสารสนเทศ นอกจากนี้ การศึกษาของ Pourrazavi et al. (2022) ยังพบว่าผู้สูงอายุมักประสบปัญหาในการแยกแยะความน่าเชื่อถือของข้อมูลสุขภาพที่เผยแพร่ทางออนไลน์

โรงเรียนผู้สูงอายุเป็นนวัตกรรมทางสังคมที่พัฒนาขึ้นเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตและยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงวัย ตัวอย่างหนึ่งคือโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลแม่กา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ซึ่งก่อตั้งขึ้นเพื่อเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้และพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับผู้สูงอายุในชุมชน โดยมุ่งเน้นการให้ความรู้ด้านสุขภาพและวิธีการดูแลตนเองอย่างเหมาะสม แม้ว่าในปัจจุบันจะมีแหล่งสารสนเทศด้านสุขภาพที่หลากหลาย ทั้งสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อดิจิทัล แต่การศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมแสวงหาและการใช้สารสนเทศด้านสุขภาพของผู้สูงอายุในบริบทของโรงเรียนผู้สูงอายุยังมีจำกัดในระดับประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งใน

จังหวัดพะเยาที่ยังไม่พบการศึกษาในประเด็นนี้เป็นระบบ สภาพการณ์ดังกล่าวทำให้ขาดข้อมูลสำคัญที่จะนำไปสู่การพัฒนาบริการสารสนเทศที่ตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในระดับนโยบายของประเทศและการนำไปปฏิบัติในบริบทท้องถิ่นของจังหวัดพะเยา

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการแสวงหาและการใช้สารสนเทศด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ โรงเรียนผู้สูงอายุตำบลแม่กา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา เพื่อให้ทราบถึงพฤติกรรม ความต้องการ และปัญหาอุปสรรคในการเข้าถึงและใช้สารสนเทศด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ อันจะนำไปสู่การพัฒนาแนวทางการจัดบริการสารสนเทศที่เหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการและข้อจำกัดของผู้สูงอายุ และส่งเสริมให้ผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงสารสนเทศด้านสุขภาพที่จำเป็นต่อการดูแลตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยและปัญหา ที่มีผลต่อการแสวงหาและการใช้สารสนเทศด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ โรงเรียนผู้สูงอายุตำบลแม่กา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา
2. เพื่อศึกษาการแสวงหาและการใช้สารสนเทศด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ โรงเรียนผู้สูงอายุตำบลแม่กา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการแสวงหาและการใช้สารสนเทศด้านสุขภาพของผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลแม่กา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา โดยมุ่งเน้นการสำรวจพฤติกรรม การเข้าถึง ข้อมูลสุขภาพ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้ข้อมูล และปัญหาอุปสรรคที่พบในการเข้าถึงสารสนเทศด้านสุขภาพของกลุ่มผู้สูงอายุ

การศึกษานี้ใช้การวิจัยเชิงปริมาณ โดยเก็บข้อมูลจากนักเรียนผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุสองแห่ง ได้แก่ โรงเรียนผู้สูงอายุวัดแม่กาโทกหวาก และโรงเรียนผู้สูงอายุวัดแม่กาห้วยเกียน กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยนักเรียนผู้สูงอายุที่เข้าเรียนในช่วงเดือนกรกฎาคม-สิงหาคม 2567 รวมทั้งสิ้น 131 คน แต่มีแบบสอบถามที่สมบูรณ์และสามารถนำมาวิเคราะห์ได้ 120 ฉบับ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 7 ตอน ได้แก่ สถานภาพ ส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม วิธีการแสวงหาข้อมูลด้านสุขภาพ ลักษณะการใช้ข้อมูล ปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้ข้อมูล ความต้องการสารสนเทศด้านสุขภาพ ปัญหาและอุปสรรคในการเข้าถึงข้อมูล และข้อเสนอแนะเพิ่มเติม แบบสอบถามฉบับนี้ได้รับการตรวจสอบความถูกต้องโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 คน โดยใช้เทคนิคดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (IOC) ได้ค่าเท่ากับ 0.95 จากนั้นได้ทดลองใช้กับนักเรียนผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุวัดหัวม่ม อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย จำนวน 30 คน เพื่อ

ทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยคำนวณค่าความเชื่อมั่นด้วยสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach ได้ค่า 0.85 ซึ่งอยู่ในระดับที่น่าเชื่อถือ

การเก็บข้อมูลดำเนินการในช่วงที่โรงเรียนผู้สูงอายุจัดการเรียนการสอนระหว่างเดือนกรกฎาคมถึงสิงหาคม 2567 โดยผู้วิจัยและผู้ช่วยนักวิจัยลงพื้นที่ด้วยตนเอง เนื่องจากผู้สูงอายุหลายคนมีปัญหาในการอ่านและตีความแบบสอบถาม รวมถึงปัญหาด้านสายตา นักวิจัยจึงให้คำอธิบายและช่วยเหลือในการตอบแบบสอบถาม โดยมีบางส่วนที่สามารถตอบได้ด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมสำเร็จรูปและสถิติเชิงพรรณนา โดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน นำเสนอข้อมูลในรูปแบบตารางพร้อมคำอธิบาย แบบสอบถามใช้มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (5=มากที่สุด, 4=มาก, 3=ปานกลาง, 2=น้อย, 1=น้อยที่สุด) การแปลผลค่าเฉลี่ยแบ่งเป็น 5 ช่วง ได้แก่ 4.51-5.00=มากที่สุด, 3.51-4.50=มาก, 2.51-3.50=ปานกลาง, 1.51-2.50=น้อย, 1.00-1.50=น้อยที่สุด

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการแสวงหาและการใช้สารสนเทศด้านสุขภาพของผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ ตำบลแม่กา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (80.00%) และเพศชาย (20.00%) มีอายุอยู่ในช่วงอายุ 65-69 ปี (32.50%) และ 70-74 ปี (28.33%) จบการศึกษาระดับประถมศึกษา (54.17%) และมัธยมศึกษา/อาชีวศึกษา (22.50%) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่ได้ประกอบอาชีพ (38.33%) และมีอาชีพเกษตรกรรม (21.67%) มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 1,000 บาท (47.50%) และรายได้หลักมาจากเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ (66.67%) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่สมรส (50.83%) และอาศัยอยู่กับคู่สมรส (39.37%) หรือบุตรหลาน (37.80%) ผลการวิจัยนี้สะท้อนให้เห็นถึงลักษณะทางประชากรศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุที่มีรายได้ต่ำและพึ่งพาเบี้ยยังชีพเป็นหลัก โดยมีระดับการศึกษาที่ไม่สูงและส่วนใหญ่ไม่ได้ประกอบอาชีพ

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการแสวงหาและการใช้ข้อมูลด้านสุขภาพ

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานปัจจัยที่ส่งผลต่อการแสวงหาและการใช้ข้อมูลด้านสุขภาพ

แหล่งข้อมูล	$\bar{X}$	SD	แปลผล
1. ความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล	3.95	0.87	มาก
2. ความทันสมัยของข้อมูล	4.03	0.78	มาก
3. ความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูล	4.21	2.77	มาก

แหล่งข้อมูล	$\bar{X}$	SD	แปลผล
4. ความเข้าใจง่ายของข้อมูล	3.98	0.82	มาก
5. การสนับสนุนจากครอบครัว	4.01	0.98	มาก
6. การแนะนำจากบุคลากรทางการแพทย์	4.20	0.87	มาก
7. กิจกรรมในโรงเรียนผู้สูงอายุ	4.33	0.82	มาก
รวม	4.10	1.13	มาก

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยที่ส่งผลต่อการแสวงหาและการใช้ข้อมูลด้านสุขภาพ พบว่าทุกปัจจัยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ "มาก" โดยปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ กิจกรรมในโรงเรียนผู้สูงอายุ ($X = 4.33$) รองลงมาคือ ความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูล ($X = 4.21$) และ การแนะนำจากบุคลากรทางการแพทย์ ($X = 4.20$) ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่ากิจกรรมในโรงเรียนผู้สูงอายุและการสนับสนุนจากบุคลากรทางการแพทย์มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการแสวงหาและใช้ข้อมูลสุขภาพของผู้สูงอายุ

3. ปัญหาและอุปสรรคในการเข้าถึงและใช้ข้อมูลด้านสุขภาพ

ตารางที่ 2 ปัญหาและอุปสรรคในการเข้าถึงและ ใช้ข้อมูลด้านสุขภาพ

ปัญหาและอุปสรรคในการเข้าถึงและใช้ข้อมูลด้านสุขภาพ	จำนวน	ร้อยละ
ขาดทักษะการใช้เทคโนโลยี	49	30.25
ข้อมูลที่ได้รับยากเกินไป	23	14.20
ไม่แน่ใจในความน่าเชื่อถือของข้อมูล	36	22.22
ไม่มีเวลาในการค้นหาข้อมูล	19	11.73
มีปัญหาด้านการอ่าน/การมองเห็น	23	14.20
ขาดการสนับสนุนจากครอบครัว/ชุมชน	7	4.32
อื่นๆ	5	3.09
รวม	162	100.00

ตารางที่ 2 แสดงปัญหาและอุปสรรคในการเข้าถึงและ ใช้ข้อมูลด้านสุขภาพ โดยพบว่าปัญหาหลักคือการขาดทักษะการใช้เทคโนโลยี (30.25%) รองลงมาคือความไม่แน่ใจในความน่าเชื่อถือของข้อมูล (22.22%) และการที่ข้อมูลได้รับยากเกินไป (14.20%) นอกจากนี้ยังมีปัญหาด้านการอ่าน/การมองเห็น (14.20%) การไม่มีเวลาในการค้นหาข้อมูล (11.73%) และการขาดการสนับสนุนจากครอบครัว/ชุมชน (4.32%) ซึ่งสะท้อน

ให้เห็นถึงความจำเป็น ในการพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีและปรับปรุงการเข้าถึงข้อมูลสุขภาพให้มีความ น่าเชื่อถือและเข้าใจง่ายขึ้น

4. การแสวงหาสารสนเทศด้านสุขภาพ

ตารางที่ 3 แสดงรูปแบบและวิธีการแสวงหาข้อมูลด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ

รูปแบบและวิธีการแสวงหาข้อมูลด้านสุขภาพ	จำนวน	ร้อยละ
ค้นหาข้อมูลด้านสุขภาพจากแหล่งใดบ้าง		
บุคคลในครอบครัว	29	14.08
เพื่อนบ้าน/ เพื่อน/ญาติมิตร	23	11.17
ผู้รู้ นักวิชาการ เช่น แพทย์ พยาบาล เกษัชกร หมอ อนามัย อสม. ครู/อาจารย์	75	36.41
โทรทัศน์	43	20.87
หนังสือ	12	5.83
อินเทอร์เน็ต	24	11.65
รวม	206	100.00
หัวข้อสุขภาพที่ท่านมักจะค้นหาข้อมูล		
โรคทั่วไป	67	28.88
โรคเรื้อรัง	31	13.36
การออกกำลังกาย	52	22.41
สุขภาพจิต	17	7.33
ยาและการรักษาโรค	32	13.79
อาหารและโภชนาการ	33	14.22
รวม	232	100.00

ตารางที่ 3 แสดงรูปแบบและวิธีการแสวงหาข้อมูลด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ โดยพบว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่แสวงหาข้อมูลจากผู้รู้หรือนักวิชาการ เช่น แพทย์ พยาบาล เกษัชกร (36.41%) รองลงมาคือการรับข้อมูลจากโทรทัศน์ (20.87%) และบุคคลในครอบครัว (14.08%) ส่วนหัวข้อสุขภาพที่ผู้สูงอายุสนใจค้นหาข้อมูลมากที่สุดคือ โรคทั่วไป (28.88%) รองลงมาคือการออกกำลังกาย (22.41%) และอาหารและโภชนาการ (14.22%) ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าผู้สูงอายุยังคงพึ่งพาผู้เชี่ยวชาญและสื่อดั้งเดิมในการหาข้อมูลสุขภาพมากกว่าการใช้อินเทอร์เน็ต (11.65%)

5. การใช้สารสนเทศด้านสุขภาพ

ตารางที่ 4 แสดงลักษณะการใช้ข้อมูลด้านสุขภาพ

ลักษณะการใช้ข้อมูลด้านสุขภาพ	จำนวน	ร้อยละ
วัตถุประสงค์การใช้ข้อมูลด้านสุขภาพ		
ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ	69	36.51
ตัดสินใจเกี่ยวกับการรักษา	40	21.16
แบ่งปันข้อมูลกับผู้อื่น	37	19.58
เพิ่มพูนความรู้	43	22.75
รวม	189	100.00
วิธีการจดจำหรือเก็บรักษาข้อมูลด้านสุขภาพ		
จดบันทึก	33	27.50
จดจำไว้ในใจ	47	39.17
บอกต่อคนในครอบครัว	19	15.83
เก็บเอกสาร/สิ่งพิมพ์	11	9.17
บันทึกในโทรศัพท์มือถือ	10	8.33
รวม	120	100.00

ตารางที่ 4 แสดงลักษณะการใช้ข้อมูลด้านสุขภาพ โดยพบว่าผู้ใช้ข้อมูลส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ (36.51%) รองลงมาคือการเพิ่มพูนความรู้ (22.75%) และการตัดสินใจเกี่ยวกับการรักษา (21.16%) นอกจากนี้ ยังมีการแบ่งปันข้อมูลกับผู้อื่น (19.58%) ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของข้อมูลสุขภาพในการปรับปรุงคุณภาพชีวิตและการตัดสินใจด้านสุขภาพ

ในส่วนของวิธีการจดจำหรือเก็บรักษาข้อมูล พบว่าผู้ใช้ส่วนใหญ่ จดจำไว้ในใจ (39.17%) รองลงมาคือการจดบันทึก (27.50%) และการบอกต่อคนในครอบครัว (15.83%) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้ใช้อย่างคงพึ่งพาวิธีการดั้งเดิมในการเก็บรักษาข้อมูลมากกว่าการใช้เทคโนโลยี เช่น การบันทึกในโทรศัพท์มือถือ (8.33%)

6. ความต้องการสารสนเทศด้านสุขภาพ

ตารางที่ 5 แสดงความต้องการข้อมูลด้านสุขภาพ

ความต้องการข้อมูลด้านสุขภาพ	จำนวน	ร้อยละ
ต้องการรับข้อมูลด้านสุขภาพในรูปแบบใด		
สื่อสิ่งพิมพ์ (เช่น แผ่นพับ, โปสเตอร์)	25	12.32
สื่อเสียง (เช่น วิทยุ, เสียงตามสาย)	34	16.75

ความต้องการข้อมูลด้านสุขภาพ	จำนวน	ร้อยละ
สื่อวีดิทัศน์	34	16.75
การบรรยายจากผู้เชี่ยวชาญ	43	21.18
การสาธิตและฝึกปฏิบัติ	41	20.20
สื่อออนไลน์	26	12.81
รวม	203	100.00

ตารางที่ 5 แสดงความต้องการข้อมูลด้านสุขภาพของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ต้องการรับข้อมูลผ่านการบรรยายจากผู้เชี่ยวชาญ (21.18%) รองลงมาคือการสาธิตและฝึกปฏิบัติ (20.20%) ตลอดจนสื่อเสียงและสื่อวีดิทัศน์ (16.75%) ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับการรับข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญและการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติจริง

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลการแสวงหาและการใช้สารสนเทศด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ โรงเรียนผู้สูงอายุ ตำบลแม่กา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ผู้วิจัยมีประเด็นข้อสังเกต และข้อเปรียบเทียบผลการวิจัยกับผลงานที่ผ่านมา สามารถอภิปรายผล ดังนี้

1. ปัจจัยและปัญหา ที่มีผลต่อการแสวงหาและการใช้สารสนเทศด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ โรงเรียนผู้สูงอายุ ตำบลแม่กา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

การอภิปรายผลการวิจัยด้านปัจจัยที่มีผลต่อการแสวงหาสารสนเทศด้านสุขภาพของผู้สูงอายุมีความสำคัญในบริบทสังคมสูงวัย ข้อค้นพบจะนำไปสู่การพัฒนากระบวนการสารสนเทศที่ตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุได้อย่างเหมาะสม ผลวิเคราะห์จะถูกเปรียบเทียบกับทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เข้าใจพฤติกรรมการแสวงหาข้อมูลสุขภาพของผู้สูงอายุไทย

1.1 ปัจจัยที่มีผลต่อการแสวงหาสารสนเทศด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ มีดังนี้

1) สภาพแวดล้อมทางสังคมและเศรษฐกิจ

การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมส่งผลอย่างมากต่อพฤติกรรมการค้นหาข้อมูลสุขภาพของผู้สูงอายุ (Upatum et al., 2019) โดยเฉพาะ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียนผู้สูงอายุ ซึ่งพบว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่กระตุ้นการเรียนรู้และการเข้าถึงข้อมูลด้านสุขภาพ (Jandaeng, 2018) การที่ผู้สูงอายุได้รวมตัวกันเพื่อเรียนรู้และแลกเปลี่ยนข้อมูลช่วยส่งเสริมให้เกิดการรับรู้และแสวงหาข้อมูลสุขภาพมากขึ้น (Chaichuay, 2017)

2) การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและอินเทอร์เน็ต

ผู้สูงอายุที่สามารถใช้สมาร์ทโฟนและอินเทอร์เน็ตได้มีแนวโน้มค้นหาข้อมูลสุขภาพได้สะดวกมากขึ้น (Ma et al., 2023) ผู้สูงอายุในเมืองมักเข้าถึงข้อมูลสุขภาพทางอินเทอร์เน็ตได้มากกว่าผู้สูงอายุในชนบท ซึ่งสะท้อนถึงช่องว่างทางดิจิทัล (Shi et al., 2024) ดังนั้น การพัฒนาทักษะดิจิทัล เช่น การอบรมการใช้แอปพลิเคชันสุขภาพ หรือการส่งเสริมการใช้สมาร์ทโฟนในกลุ่มผู้สูงอายุ จึงเป็นกลยุทธ์สำคัญในการลดความเหลื่อมล้ำด้านข้อมูล (Wang & Zhao, 2024)

3) การสนับสนุนทางสังคมและครอบครัว

การได้รับการสนับสนุนจากครอบครัว เพื่อน หรือบุคลากรทางการแพทย์มีอิทธิพลโดยตรงต่อพฤติกรรมการค้นหาข้อมูลสุขภาพของผู้สูงอายุ (Wongkarnpun & Panitrat, 2023) งานวิจัยพบว่าผู้สูงอายุที่ได้รับการช่วยเหลือจากครอบครัว เช่น การสอนใช้อินเทอร์เน็ตหรือแอปพลิเคชันสุขภาพ มีแนวโน้มใช้เทคโนโลยีค้นหาข้อมูลสุขภาพมากขึ้น นอกจากนี้ การสนับสนุนจากบุคลากรทางการแพทย์ยังช่วยสร้างความมั่นใจให้ผู้สูงอายุว่าข้อมูลที่ได้รับมีความน่าเชื่อถือ (Bachofner et al., 2024)

4) ปัจจัยทางจิตวิทยาและทัศนคติต่อสุขภาพ

ผู้สูงอายุที่มีทัศนคติเชิงบวกต่อสุขภาพและการดูแลตนเองมักจะค้นหาข้อมูลสุขภาพมากกว่าผู้ที่มีทัศนคติเชิงลบ (Trainattawan et al., 2020) โดยเฉพาะการเข้าร่วมกลุ่มสนับสนุนออนไลน์ หรือการใช้สื่อสังคมออนไลน์ เช่น เฟซบุ๊ก และ ไลน์ เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลสุขภาพกับเพื่อนและครอบครัว เป็นอีกช่องทางที่ช่วยเพิ่มการเข้าถึงข้อมูลด้านสุขภาพ (Bachofner et al., 2024)

1.2 ปัญหาที่มีผลต่อการแสวงหาและการใช้สารสนเทศด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ

การแสวงหาและการใช้สารสนเทศด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ มีอุปสรรคหลายประการที่ส่งผลกระทบต่อเข้าถึงและใช้สารสนเทศด้านสุขภาพในกลุ่มผู้สูงอายุ ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

1) ข้อจำกัดด้านทักษะการใช้เทคโนโลยี

ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ประสบปัญหาในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ทั้งอินเทอร์เน็ตและสมาร์ทโฟน ซึ่งเป็นช่องทางหลักในการเข้าถึงข้อมูลสุขภาพออนไลน์ในปัจจุบัน (Upatum, 2016; National Statistical Office, 2022) ความไม่คุ้นเคยกับหน้าจอคำสั่งภาษาอังกฤษและการขาดความรู้ในการใช้งานอุปกรณ์ดิจิทัลเป็นอุปสรรคที่พบได้บ่อย นอกจากนี้ ยังมีความกังวลเกี่ยวกับความปลอดภัยในการใช้งานออนไลน์ ทำให้ผู้สูงอายุเกิดความลังเลในการใช้เทคโนโลยีเพื่อค้นหาข้อมูลสุขภาพ (Wilson et al., 2021) การขาดทักษะพื้นฐานเหล่านี้ทำให้ผู้สูงอายุไม่สามารถใช้ประโยชน์จากแหล่งข้อมูลดิจิทัลที่มีอยู่มากมายในปัจจุบัน

2) ความไม่แน่ใจในความน่าเชื่อถือของข้อมูล

การประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูลสุขภาพออนไลน์เป็นความท้าทายสำหรับผู้สูงอายุ โดยเฉพาะเมื่อข้อมูลมาจากแหล่งที่ไม่ชัดเจนหรือขาดการรับรอง (Upatum, 2016) ผู้สูงอายุมักขาดความมั่นใจในการนำข้อมูลไปใช้ประกอบการตัดสินใจด้านสุขภาพ และเกิดความลังเลในการเลือกใช้ข้อมูลจากแหล่งที่

หลากหลาย (Pourrazavi et al., 2022) ความหลากหลายของข้อมูลที่มีอยู่บนอินเทอร์เน็ตทำให้ผู้สูงอายุไม่สามารถแยกแยะได้ว่าข้อมูลใดมีความถูกต้องและเหมาะสมกับสถานการณ์สุขภาพของตนเอง การขาดทักษะในการประเมินคุณภาพของข้อมูลสุขภาพจึงเป็นอุปสรรคสำคัญที่ทำให้ผู้สูงอายุไม่อาจได้รับประโยชน์จากสารสนเทศด้านสุขภาพอย่างเต็มที่

3) ข้อจำกัดจากสภาวะสุขภาพและความเสื่อมถอยทางร่างกาย

ผู้สูงอายุมักเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายและ โรคเรื้อรัง ทำให้มีความต้องการข้อมูลสุขภาพเฉพาะด้าน (Upatum et al., 2019) นอกจากนี้ผู้สูงอายุยังประสบปัญหาด้านการมองเห็นทำให้การอ่าน ข้อมูลออนไลน์เป็นไปได้ยาก ในขณะที่ข้อจำกัดในการเคลื่อนไหวส่งผลต่อความสามารถในการใช้อุปกรณ์ดิจิทัล (Wilson et al., 2021) นอกจากนี้ ปัญหาด้านความจำส่งผลกระทบต่อความสามารถในการทำความเข้าใจและจดจำข้อมูลสุขภาพที่มีความซับซ้อน ทำให้การนำข้อมูลไปใช้ในการดูแลสุขภาพของตนเองเป็นไปได้อย่างจำกัด

4) การขาดการสนับสนุนจากสังคมและครอบครัว

เครือข่ายทางสังคมและ ครอบครัวมีบทบาทสำคัญต่อการเข้าถึงข้อมูลสุขภาพของผู้สูงอายุ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่ม เช่น โรงเรียนผู้สูงอายุ สามารถเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงและแลกเปลี่ยนข้อมูลสุขภาพ (Jandaeng, 2018) ขณะที่การสนับสนุนจากสมาชิกครอบครัวมีส่วนสำคัญในการเสริมความมั่นใจและทักษะในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของผู้สูงอายุ (Chaichuay, 2017) ผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่เพียงลำพังหรือขาดการติดต่อกับสมาชิกในครอบครัวและชุมชนมักประสบปัญหาในการเข้าถึงแหล่งข้อมูลสุขภาพ เนื่องจากขาดผู้ให้คำแนะนำและช่วยเหลือในการสืบค้นข้อมูล อีกทั้งยังขาดโอกาสในการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ด้านสุขภาพกับผู้อื่น

5) ปัญหาด้านการออกแบบเว็บไซต์และแอปพลิเคชัน

การออกแบบแพลตฟอร์มดิจิทัลที่ไม่ได้คำนึงถึงความต้องการเฉพาะของผู้สูงอายุเป็นอุปสรรคสำคัญ การใช้ตัวอักษรขนาดเล็ก การนำเสนอเนื้อหาที่ซับซ้อน และการออกแบบที่ไม่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ ทำให้การใช้งานเป็นไปได้ยาก (Pourrazavi et al., 2022) นอกจากนี้ ความหลากหลายของแอปพลิเคชันและเว็บไซต์ที่มีอยู่จำนวนมากยังสร้างความสับสน และบางแหล่งอาจมีเนื้อหาที่ไม่ถูกต้อง (Trainattawan et al., 2020) การออกแบบส่วนใหญ่มักเน้นความสวยงามและความทันสมัย มากกว่าการคำนึงถึงการใช้งานที่ง่ายและเหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ การใช้ศัพท์เฉพาะทางการแพทย์โดยไม่มีคำอธิบายที่เข้าใจง่าย ยังเป็นอีกปัจจัยที่ทำให้ผู้สูงอายุไม่สามารถใช้ประโยชน์จากข้อมูลสุขภาพที่มีอยู่ได้อย่างเต็มที่

6) ความกังวลเกี่ยวกับความเป็นส่วนตัวและความปลอดภัย

ผู้สูงอายุมักแสดงความกังวลเกี่ยวกับประเด็นความเป็นส่วนตัวและความปลอดภัยในการใช้งานออนไลน์ ความกังวลเกี่ยวกับการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลทำให้เกิดความลังเลในการใช้เทคโนโลยีเพื่อค้นหา

ข้อมูลสุขภาพ (Wilson et al., 2021) การขาดความมั่นใจในความปลอดภัยของข้อมูลส่วนตัวเป็นอุปสรรคต่อการใช้บริการสุขภาพอิเล็กทรอนิกส์ (Bachofner et al., 2024) ผู้สูงอายุมักไม่แน่ใจว่าข้อมูลสุขภาพส่วนบุคคลของตนจะถูกนำไปใช้อย่างไรบ้าง ความกังวลนี้ส่งผลให้ผู้สูงอายุหลีกเลี่ยงการใช้บริการออนไลน์ที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ

2. พฤติกรรมการแสวงหาและการใช้สารสนเทศด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ

2.1 การอภิปรายผลการแสวงหาสารสนเทศด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ

จากการศึกษาพฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ สามารถจำแนกออกเป็น 3 ช่องทางหลัก ได้แก่ แหล่งบุคคล สื่อดั้งเดิม และสื่อออนไลน์

1) แหล่งบุคคล

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่นิยมแสวงหาข้อมูลด้านสุขภาพจากแหล่งบุคคลมากกว่าช่องทางอื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากผู้เชี่ยวชาญด้านสุขภาพ เช่น แพทย์ พยาบาล เภสัชกร และอาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) (Upatum, 2016; Thepsud & Khocharoen, 2019) พฤติกรรมนี้สอดคล้องกับทฤษฎีการแสวงหาสารสนเทศของ Wilson (1999) ที่อธิบายว่า บุคคลมักแสวงหาข้อมูลจากแหล่งที่มีความน่าเชื่อถือ โดยเฉพาะในประเด็นที่มีความสำคัญต่อชีวิตและสุขภาพ การที่ผู้สูงอายุเลือกแสวงหาข้อมูลจากบุคลากรทางการแพทย์เป็นอันดับแรกนั้น แสดงให้เห็นถึงการให้ความสำคัญกับความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของข้อมูลสุขภาพ นอกเหนือจากบุคลากรทางการแพทย์แล้ว สมาชิกในครอบครัวยังเป็นแหล่งข้อมูลสุขภาพที่สำคัญของผู้สูงอายุ โดย Turner et al. (2018) พบว่า ผู้สูงอายุมักพึ่งพาครอบครัวและเพื่อน ในการแสวงหาและตีความข้อมูลด้านสุขภาพ โดยเฉพาะเมื่อต้องตัดสินใจเกี่ยวกับแนวทางการรักษา ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของเครือข่ายทางสังคมในกระบวนการแสวงหาสารสนเทศของผู้สูงอายุ

2) สื่อดั้งเดิม

สื่อดั้งเดิมยังคงมีบทบาทสำคัญในการเป็นแหล่งข้อมูลด้านสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ โดยเฉพาะอย่างยิ่งโทรทัศน์ ซึ่งเป็นแหล่งข้อมูลที่ผู้สูงอายุนิยมใช้มากเป็นอันดับสองรองจากแหล่งบุคคล (Boonchuay et al., 2020) ความนิยมโทรทัศน์ในกลุ่มผู้สูงอายุอาจเกิดจากความคุ้นเคยจากอดีต ความง่ายในการเข้าถึง และรูปแบบการนำเสนอข้อมูลที่มีทั้งภาพและเสียงซึ่งช่วยให้เข้าใจได้ง่าย

การศึกษาของ Thavornsaksutee and Napompech (2019) ยังระบุว่า โทรทัศน์มีอิทธิพลต่อความเชื่อทัศนคติ และพฤติกรรมของผู้สูงอายุเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงพลังของสื่อโทรทัศน์ในการเผยแพร่ข้อมูลสุขภาพและส่งเสริมพฤติกรรมสุขภาพที่ดีในกลุ่มผู้สูงอายุ นอกจากโทรทัศน์แล้ว สื่อสิ่งพิมพ์รวมถึงวิทยุ ยังคงเป็นแหล่งข้อมูลสำคัญสำหรับผู้สูงอายุบางกลุ่ม โดยเฉพาะผู้ที่มีข้อจำกัดในการใช้งานอินเทอร์เน็ต (Trainattawan et al., 2020) ความนิยมในสื่อดั้งเดิมนี้อาจเกิดจากความคุ้นเคยและความสะดวกในการเข้าถึง ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า การเผยแพร่ข้อมูลสุขภาพผ่านสื่อหลากหลายช่องทางยังคงมีความจำเป็น

3) สื่อออนไลน์

อินเทอร์เน็ตและสื่อสังคมออนไลน์กำลังกลายเป็นแหล่งข้อมูลสำหรับการแสวงหาสารสนเทศด้านสุขภาพของผู้สูงอายุบางกลุ่ม การศึกษาของ Fang et al. (2024) ได้ระบุปัจจัยที่ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุแสวงหาข้อมูลสุขภาพผ่านช่องทางออนไลน์ ได้แก่ การรับรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี (Self-efficacy) และความคาดหวังผลลัพธ์ด้านสุขภาพ แพลตฟอร์มสื่อสังคมออนไลน์ที่ได้รับความนิยมในกลุ่มผู้สูงอายุ ได้แก่ ไลน์ เฟซบุ๊ก และ ยูทูบ ซึ่งช่วยให้เข้าถึงข้อมูลได้อย่างสะดวกและสามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลกับเพื่อนในสังคมออนไลน์ (Kheokao et al., 2019) ความนิยมของแพลตฟอร์มเหล่านี้อาจเป็นเพราะความง่ายในการใช้งานและลักษณะ การนำเสนอข้อมูลที่ไม่ซับซ้อน นอกจากนี้ Bachofner et al. (2024) ได้เน้นเรื่องความสามารถในการประเมินความถูกต้องของข้อมูลสุขภาพบนอินเทอร์เน็ต เนื่องจากข้อมูลผิดๆ หรือข่าวปลอมด้านสุขภาพอาจส่งผลร้ายต่อผู้สูงอายุได้ ผลการศึกษาของ Ma et al. (2023) ได้ระบุปัจจัยที่มีผลต่อการแสวงหาสารสนเทศด้านสุขภาพออนไลน์ของผู้สูงอายุ ได้แก่ ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ การสนับสนุนจากครอบครัวและสังคม และประโยชน์ที่รับรู้จากการใช้อินเทอร์เน็ต

2.2 การใช้สารสนเทศด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ

การอภิปรายผลการวิจัยเกี่ยวกับการใช้สารสนเทศด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ ดังนี้

1) วัตถุประสงค์การใช้สารสนเทศด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ

จากผลการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์หลักในการใช้สารสนเทศด้านสุขภาพเพื่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพของตนเอง (Chaiyanukool, 2020) ซึ่งแสดงว่าผู้สูงอายุให้ความสำคัญกับการดูแลสุขภาพมากขึ้น สอดคล้องกับการศึกษาของ Ma et al. (2024) ที่พบว่า การเปลี่ยนแปลงทางร่างกายที่เกิดขึ้นตามวัยเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผู้สูงอายุแสวงหาและใช้สารสนเทศด้านสุขภาพ นอกจากนี้ การใช้สารสนเทศเพื่อเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพส่วนบุคคลยังเป็นวัตถุประสงค์สำคัญอันดับสอง แสดงให้เห็นว่าผู้สูงอายุต้องการข้อมูลเพื่อดูแลสุขภาพของตนเองให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งสะท้อนถึงแนวโน้มของผู้สูงอายุยุคใหม่ที่มีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองแม้จะอยู่ในวัยชรา

2) พฤติกรรมการเก็บรักษาข้อมูลสุขภาพ

วิธีการเก็บรักษาข้อมูลสุขภาพของผู้สูงอายุ พบว่าส่วนใหญ่เลือกที่จะจดจำข้อมูลไว้ในใจมากกว่าการบันทึกลงในเอกสารหรืออุปกรณ์ดิจิทัล สาเหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากระดับการศึกษาที่ไม่สูงของผู้สูงอายุในพื้นที่ศึกษา ทำให้การบันทึกข้อมูลเป็นลายลักษณ์อักษรไม่เป็นที่นิยม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Lee et al. (2023) ที่พบว่า ระดับการศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อรูปแบบการจัดการข้อมูลสุขภาพของผู้สูงอายุ ข้อค้นพบนี้มีความสำคัญต่อการพัฒนา นโยบายและบริการสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ เนื่องจากการจดจำข้อมูลสุขภาพไว้ในใจอาจนำไปสู่ปัญหาความไม่ถูกต้องหรือความไม่ครบถ้วนของข้อมูล

โดยเฉพาะในผู้สูงอายุที่มีปัญหาด้านความจำ การพัฒนาเครื่องมือหรือระบบการบันทึกข้อมูลสุขภาพที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุจึงเป็นสิ่งที่ควรได้รับการพิจารณาอย่างจริงจัง

3) การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศด้านสุขภาพ

ผลการศึกษาพบว่า แม้อินเทอร์เน็ตจะมีบทบาทสำคัญในการช่วยให้ผู้สูงอายุเข้าถึงข้อมูลด้านสุขภาพ แต่ปัจจัยด้านทักษะการใช้งานและความมั่นใจในการใช้เทคโนโลยีส่งผลกระทบโดยตรงต่อการใช้สารสนเทศออนไลน์ของผู้สูงอายุ (Wongkampun & Panitrat, 2023) นอกจากนี้ ยังพบความแตกต่างระหว่างผู้สูงอายุในเขตเมืองและชนบท โดยผู้สูงอายุในเขตเมืองมีแนวโน้มที่จะใช้เทคโนโลยีเพื่อสุขภาพมากกว่า ซึ่ง Robru et al. (2024) อธิบายว่าเป็นผลมาจากความพร้อมของโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล ซึ่งชี้ให้เห็นถึงความเหลื่อมล้ำทางดิจิทัล (Digital divide) ที่ยังคงเป็นปัญหาในกลุ่มผู้สูงอายุ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญในการพัฒนานโยบายและการบริการด้านสุขภาพดิจิทัลสำหรับผู้สูงอายุ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงสาธารณสุข หน่วยงานท้องถิ่น ควรจัดอบรมเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีในการเข้าถึงข้อมูลสุขภาพ โดยเน้นให้ผู้สูงอายุสามารถใช้งานอินเทอร์เน็ต แพลตฟอร์มสุขภาพออนไลน์ และแอปพลิเคชันสุขภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. โรงเรียนผู้สูงอายุควรมีหลักสูตรเกี่ยวกับการแสวงหาและการใช้สารสนเทศด้านสุขภาพ โดยเชิญผู้เชี่ยวชาญมาสอนวิธีการแสวงหาและประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูลสุขภาพ

References

- Bachofner, Y., Seifert, A., Sepahniya, S., & Fabian, C. (2024). Exploring online health information seeking and sharing among older adults: A mini-review about acceptance, potentials, and barriers. *Frontiers in Digital Health*, 6, 1336430. <https://doi.org/10.3389/fdgth.2024.1336430>
- Boonchuay, K., Patcharasit, K., & Intaramo, R. (2020). Health information-seeking and use of elderly people in the crowded communities of Songkhla province. In *Proceedings of the 10th PULINET National Conference: Library Transformation in a Disrupted World* (pp. xx-xx). Thaksin University Library. [In Thai]
- Chaichuay, W. (2017). Elderlies' experience in using LINE application: A phenomenological study. *Veridian E-Journal, Silpakorn University*, 10(1), 905-918. [In Thai]

- Chaiyanukool, T. (2020). Development of health literacy of the elderly at Khamkrang Sub-district, Detudom District, Ubon Ratchathani Province. *Thaksin University Journal of Health Science*, 2(3), 73-79. [In Thai]
- Department of Provincial Administration. (2024). *Number of Thai population with household registration, categorized by age and month*. Official Statistics Registration Systems. [In Thai]
- Fang, X., Mao, K., Duan, H., Zhao, X., Li, Y., Lin, D., & Chen, K. (2024). Mmbench-video: a long-form multi-shot benchmark for holistic video understanding. *Advances in Neural Information Processing Systems*, 37, 89098-89124.
- Hirakawa, Y. (2016). Care manager as a medical information source for elderly people. *Medical Research Archives*, 4(5).
- Jaikaew, K. (2014). *Information needs of elderly in government elderly homes at Chiang Mai province* [Master's thesis]. Chiang Mai University. [In Thai]
- Jandaeng, P. (2018). Elderly care according to Buddhism: a case study of the elderly schools in Buddhist monasteries in Maeka, Muang, Phayao. *Academic Journal of Humanities and Social Sciences Burapha University*, 26(52), 28-48. [In Thai]
- Kaewsuwan, N. (2022). Health information behaviors of older adults for diabetes prevention in Pattani Province. *Journal of Information Science*, 40(2), 42–66. <https://doi.org/10.14456/jiskku.2022.10> [In Thai]
- Kheokao, J., Ubolwan, K., Tipkanjanaraykha, K., & Plodpluang, U. (2019). Online health information-seeking behaviors among the Thai elderly social media users. *TLA Research Journal*, 12(1), 60-76. [In Thai]
- Lee, A. V. Y., Koh, E., & Looi, C. K. (2023). AI in education and learning analytics in Singapore: An overview of key projects and initiatives. *Information and Technology in Education and Learning*, 3. <https://doi.org/10.12937/itel.3.1.inv.p001>
- Ma, X., Liu, Y., Zhang, P., Qi, R., & Meng, F. (2023). Understanding online health information seeking behavior of older adults: A social cognitive perspective [Original Research]. *Frontiers in public health*, 11. <https://doi.org/10.3389/fpubh.2023.1147789>
- National Statistical Office. (2022). *ICT usage among elderly 2022*. Ministry of Digital Economy and Society. [In Thai]

- Pourrazavi, S., Kouzekanani, K., Jafarabadi, M. A., Bazargan-Hejazi, S., Hashemiparast, M., & Allahverdipour, H. (2022). Correlates of older adults' e-health information-seeking behaviors. *Gerontology*, 68(1), 1–8. <https://doi.org/10.1159/000521251>
- Robru, K., Setthasuravich, P., Pukdeewut, A., & Wetchakama, S. (2024). Internet use for health-related purposes among older people in Thailand: an analysis of nationwide cross-sectional data. *Informatics*, 11, 55. <https://doi.org/10.3390/informatics11030055> [In Thai]
- Saraphon, T. (2018). Information needs to improve quality of life for the elderly of the elderly school in Ma-Aue Sub-district, Thawat Buri District, Roi Et Province. *NRRU Community Research Journal*, 12(3), 114-123. [In Thai]
- Shi, Z., Du, X., Li, J., Hou, R., Sun, J., & Marohabutr, T. (2024). Factors influencing digital health literacy among older adults: A scoping review [Systematic Review]. *Frontiers in public health*, 12, 1447747. <https://doi.org/10.3389/fpubh.2024.1447747>
- Thavornsaksutee, W., & Napompech, K. (2019). Behavior on viewing digital TV of audiences in the central region. *Journal of Administration and Management*, 9(1), 43-57. [In Thai]
- Thepsud, K., & Khocharoen, M. (2019). Behavior using online social media regarding health and media literacy among the elderly with diabetes mellitus in Bangkok. *Payap University Journal*, 29(1), 67-78. [In Thai]
- Trainattawan, W., Pratanvorapanya, W., Palacheewa, N., & Thangkratok, p. (2020). Health information seeking behavior among older adults in the digital era. *The Journal of Prapokklao Hospital Clinical Medical Education Center*, 37(4), 356-363. [In Thai]
- Turner, C., Aggarwal, A., Walls, H., Herforth, A., Drewnowski, A., Coates, J., Kalamatianou, S., Kadiyala, S. (2018). Concepts and critical perspectives for food environment research: A global framework with implications for action in low- and middle-income countries. *Global Food Security*, 18, 93–101. <https://doi.org/10.1016/j.gfs.2018.08.003>
- Upatum, P. (2016). Health information seeking behavior of elderly. *Parichart Journal*, 29(2), 71–87. [In Thai]
- Upatum, P. (2016). Online health information seeking behavior of elders. *Phranakhon Rajabhat Research Journal Humanities and Social Sciences*, 11(1), 252-261. [In Thai]
- Upatum, P., Yenbamrung, P., Gray, R., & Sriborisutsakul, S. (2019). Information behavior of elder person for lifelong learning. *The Thai Library Association Research Journal*, 12(2), 21-34. [In Thai]

- Wang, X., & Zhao, Y. (2024). Does smartphone use affect attitudes toward aging among older adults in rural areas? An empirical analysis using data from the Chinese longitudinal aging social survey. *Behavioral Sciences*, 14(11), 1069. <https://doi.org/10.3390/bs14111069>
- Wilson, T. D. (1999). Models in information behavior research. *Journal of Documentation*, 55(3), 249-270. <https://doi.org/10.1108/EUM0000000007145>
- Wilson, J., Heinsch, M., Betts, D., Booth, D., & Kay-Lambkin, F. (2021). Barriers and facilitators to the use of e-health by older adults: a scoping review. *BMC Public Health*, 21, 1556. <https://doi.org/10.1186/s12889-021-11623-w>
- Wongkampun, S., & Panitrat, R. (2023). Factors influencing health information technology utilization behaviors among older people in Bangkok Metropolitan. *Journal of Thailand Nursing and Midwifery Council*, 38(3), 182–199. [In Thai]